

KOREKTNÍ PRÁCE SE ZDROJI PŘI TVORBĚ ODBORNÉHO TEXTU.

- a) S jakými zdroji můžeme pracovat při tvorbě odborného (právního) textu? Primární či sekundární zdroje?**
- b) K čemu slouží poznámky pod čarou?**
- c) Přímá a nepřímá citace (parafráze)**

Prezentace je zpracována na základě 2. kapitoly učebnice Akademické psaní pro právníky autorů Smejkalová, T. a Večeřa, M.

a) S jakými zdroji můžeme pracovat při tvorbě odborného (právního) textu?

- Autoři při psaní odborných textů používají celou řadu zdrojů; **odborné knihy, články, tištěné nebo elektronické.**
- V oblasti práva autoři pracují se specifickými zdroji; s právními předpisy, soudními rozhodnutími- **judikáty, důvodovými zprávami, metodickými pokyny, právními podáními, atd.**
- Někdy se odkazují i na obrazy, audiovizuální záznamy, apod.

Primární či sekundární zdroje?

- Za primární zdroje (prameny) typicky považujeme:
 - původní vědecké práce,
 - v oblasti práva pak také
 - právní předpisy,
 - soudní nebo správní rozhodnutí,
 - důvodové zprávy a
 - další původní prameny
- Sekundární zdroje (prameny) jsou potom ty, které s primárními prameny nějak pracují, interpretují je, rozvádí je.

Pozor!

- **V žádném případě pak nesmíme převzít citaci z druhé ruky a předstírat, že pracujeme s originálem.**
- **V takovém případě by se jednalo o porušení publikační etiky.**

b) K čemu slouží poznámky pod čarou?

- Poskytují prostor pro odkazování na zdroj převzaté citace či pasáže;
- Slouží jako prostor pro dílčí dovysvětlení, tematické odbočky a další části textů, které by ve vlastním textu práce rušily.

Poznámka pod čarou je věta, kterou je třeba začít velkým písmenem a zakončit tečkou.

- Příklad:
- ¹ Viz Plášek, op. cit., s. 3.
- ² Srov. Polčák, op. cit, s. 56.
- ³ § 3 zákona č. 89/2012 Sb.

Odkazy na poznámky pod čarou

Varianta 1:

Hart je považuje za to, co představuje minimální obsah přirozeného práva.¹

¹ Viz k tomu Hart, H. L. A. *Pojem práva*. Praha: Prostor, 2004, s. 192.

Varianta 2:

Hart¹ je považuje za to, co představuje minimální obsah přirozeného práva.

¹ Viz k tomu Hart, H. L. A. *Pojem práva*. Praha: Prostor, 2004, s. 192.

Proč odkazujeme na zdroje?

- Cílem odkazování je (kromě ochrany autorských práv) **mj. i transparentnost a přezkoumatelnost odborného textu.**
- Proto je třeba na jedno místo v textu umístit pouze jeden odkaz na poznámku pod čarou.
- Pokud chcete říci, že k nějakým obdobným závěrům dochází více autorů v různých dílech, můžete buď již tuto informaci uvést v textu samotném, nebo ji uvést v poznámce pod čarou a opatřit příslušnými citacemi zdrojů.

Nevhodné a vhodné odkazování

Nevhodné odkazování

...stylizace slovem.¹²³

- ¹ Viz AUTOR, A. *Název*. Místo: Nakladatelství, rok, s. 34.
- ² Srov. AUTOR, B. *Název*. Místo: Nakladatelství, rok, s. 5.
- ³ § 36 zákona č. 89/1999 Sb.

Vhodné odkazování

- ...stylizace slovem.¹
- ¹ Viz AUTOR, A. *Název*. Místo: Nakladatelství, rok, s. 34. Podobně se vyjadřuje i AUTOR, B. *Název*. Místo: Nakladatelství, rok, s. 5. V kontextu českého práva je také vhodné upozornit na § 36 zákona č. 89/1999 Sb., který pracuje s obdobným konceptem.

Podle způsobů navazování na zdroj uvádíme Viz (podívej se) nebo Srov. (srovnej)

c) Způsoby zpracování převzatého textu.

- Představte si, že jste našli část soudního rozhodnutí, která by se Vám velmi dobře hodila do Vaší práce. Píšete práci o právech dítěte a našli jste vyjádření soudu k tomu, jak chápe spojení „v nejlepším zájmu dítěte“.
- **Jaké máte možnosti k jeho převzetí do svého textu?**
- **Uvést jej jako přímou citaci; tzn., přepsat jej doslovně a takto vložit do svého textu. Dle nové směrnice neuvádíte soudní rozhodnutí jako zdroj v poznámce pod čarou, ale v textu za citací v závorce. Soudní rozhodnutí neuvádíte ani v seznamu literatury.**
- **Protože citace je poměrně dlouhá, tak ji můžete upravit, zkrátit. Zkrácení musíte provést podle pravidel. Nesmíte zasáhnout do smyslu textu, změnit slova, můžete jen některé věty vypustit a na jejich místo uvést tři tečky ... viz níže příklad, jak se to dělá...**
-
- **Třetí možnost je text parafrázovat; tzn., převyprávět základní myšlenku textu svými slovy; viz níže jak se dělá parafráze.**
-
- **Čtvrtá možnost je mix uvedení části textu jako přímou citaci, část parafrázovat a něco vypustit, zkrátit.**
-

Co je to citace? Přímá a nepřímá citace

- Přímou citací se rozumí doslovné převzetí textu. Takový případ je dle platné citační směrnice na Právnické fakultě MU nezbytné

„vyznačit uvozovkami a kurzívou, případně též odsazením přímo citovaného textu zprava a zleva a dále shora a zdola od okolního textu, jakož i užitím menšího fontu.

Zvolený způsob je třeba konzistentně užívat v průběhu celé práce.“

Drobná úprava citace

- **Vypuštění textu:** vypouštěnou část nahradíme třemi tečkami umístěnými v hranatých závorkách.
- **Nahrazování textu:** na místo vypouštěného slova umístíme námi vkládané slovo opět v hranatých závorkách.
- **Typografické změny:** Stejně tak můžeme činit typografické změny, jako nahrazování interpunkčních znamének (pokud to logika zařazení přímé citace do našeho textu vyžaduje), nebo doplňování nebo vypouštění zdůraznění v textu, např. doplnění kurzívy pro zdůraznění.

Původní text

„V obecné rovině ve vztahu k závaznosti soudní judikatury lze konstatovat, že již učiněný výklad by měl být, nedojde-li k následnému shledání dostatečných relevantních důvodů podložených racionálními a přesvědčivějšími argumenty, ve svém souhrnu více konformnějšími s právním řádem jako významovým celkem a svědčícími tak pro změnu judikatury, východiskem pro rozhodování následujících případů stejného druhu, a to z pohledu postulátů právní jistoty, předvídatelnosti práva, ochrany oprávněné důvěry v právo (oprávněného legitimního očekávání) a principu formální spravedlnosti (rovnosti)“.¹

¹Viz náleží Ústavního soudu ČR ze dne 25. 1. 2005 sp. zn. III. ÚS 252/04.

Upravený text

Podle Ústavního soudu by „*[v] obecné rovině ve vztahu k závaznosti soudní judikatury [bylo možné] konstatovat, že již učiněný výklad by měl být, nedojde-li k následnému shledání dostatečných relevantních důvodů podložených racionálními a přesvědčivějšími argumenty [...] svědčícími tak pro změnu judikatury, východiskem pro rozhodování následujících případů stejného druhu*“. Tento závěr Ústavní soud podkládá dovoláním se principů právní jistoty, předvídatelnosti práva, formální jistoty a ochrany oprávněné důvěry v právo.

Co je to parafráze- nepřímá citace?

- Parafrází je jak formulačně upravený text zdroje, tak převzatá myšlenka.
- **Podle citační směrnice se žádným zvláštním způsobem nevyznačuje, pouze se opatří odkazem.**
- Parafráze (nepřímé citace) jsou v odborných textech podstatně častějším jevem, než citace přímé.
- Je důležité si však uvědomit, že parafrázování klade na autora větší interpretační nároky.
- Viz směrnici děkana č. 3/2020.

Jak se tvoří parafráze?

- Text si pozorně přečtete a odložte jej.
- Dejte si odpověď na otázku: „O čem to je?“ Tuto otázku se pokuste písemně zformulovat do uceleného textu-vysvětlení, výkladu.
- Následně se vraťte k původnímu textu a zkontrolujte svou verzi.

Příklad: původní text, který je potřeba parafrázovat

„Jedním z mnoha trendů, které se v poslední době v Evropě projevují a jejichž cílem je posílit roli a funkci vzdělávání ve společnosti, je i aktivní znalost cizích jazyků. Tento úkol, který vychází z požadavku multikulturní výchovy a týká se schopnosti každého občana Evropské unie komunikovat v oficiálním jazyku členské země a v dalších nejméně dvou jazycích EU, je považován v rámci evropské integrace za velmi důležitý.“ (Směrnice EU...)

Nesprávně vytvořená parafráze původního textu

Jednou z nových priorit v oblasti vzdělávání, které se v současnosti v Evropské unii projevují, je důraz na aktivní znalost cizích jazyků. Tento úkol se týká schopnosti každého občana EU komunikovat v úředním jazyce vlastní členské země a alespoň dvou dalších jazycích Evropské Unie. V rámci evropské integrace je tato schopnost velice důležitá. (viz Směrnice EU...)

Proč nelze uvedenou verzi považovat za parafrázi?

Jednou z nových priorit v oblasti vzdělávání, které se v současnosti v Evropské unii projevují, je důraz na aktivní znalost cizích jazyků. Tento úkol ... se týká schopnosti každého občana EU komunikovat v úředním jazyce vlastní členské země a alespoň dvou dalších jazycích Evropské Unie. ...V rámci evropské integrace je tato schopnost velice důležitá.

- Nový text nelze považovat za parafrázi a to proto, že vlastně jde jen o změnu slovosledu, nahrazení slov synonymy, vypuštění některých slov, apod.
- Srovnej vyznačené věty s původním textem.

Správně utvořená parafráze

Podle evropské komise pro školství jednou ze základních politik by mělo být posílení vzdělávání v oblasti cizích jazyků. Tato politika by měla mít v následujících letech prioritu. Jejím cílem je, aby každý občan EU kromě schopnosti komunikovat v úředním jazyce své země, měl možnost naučit další dva jazyky unie. Vzhledem k multikulturní povaze unie, to komise považuj za velmi důležitý úkol. (viz Směrnice EU...)